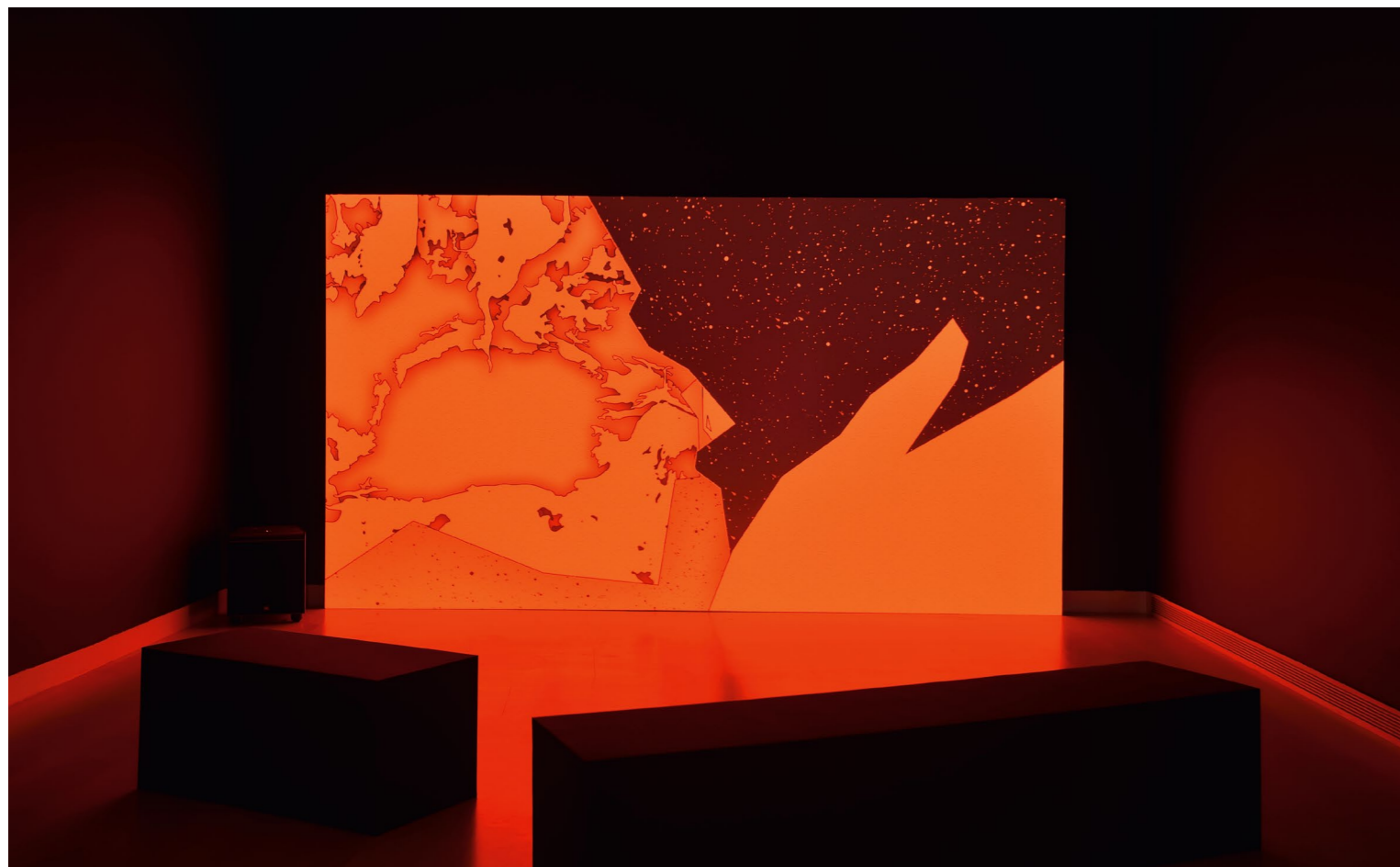

VIKTOR TIMOFEEV: *Fizikai kapacitás / Physical Capacity*, 2017, egyedi szoftver és installáció (HTC Vive VR szemüveg, HD kijelző, székek, szőnyeg, kótél, TV) | ANGELS RIBÉ: *Egy megfoghatatlan tömeg jelenlétének bizonyítása / Constatation de la présence d'un volume immatériel*, 1974, installáció, változó méret © Fotó: Rosta József | Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum

METAHAVEN: *Információs egek / Information Skies*, 2016, digitális film, színes, hang, magyar, angol és koreai felirattal, 24' © Fotó: Rosta József | Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum

Szervezet székhelyéből – kiindulva egészen a világegyetemig és potenciális párhuzamos univerzumokig vezet, míg ANDREJ ŠKUFCA *Feketepiac: ógb végkifejlet* című, 2021-es szoborinstallációja egy még nem ismert világot szimbolizáló, élő organizmusokra is emlékeztető, tekerő forma, melyet mintha a *Stranger Things* című Netflix sorozat óriáspókszerű szörnye inspirált volna. Habár a rendkívül komplex kiállítás szervezése, valamint a *BEYOND MATTER* projekt egésze még a világjárvány kirobbanás előtt indult, a járványhelyzet miatti szigorítások pedig természetesen nem könnyítették meg a projekt működését és a kiállítás szervezését sem, mégis, az általuk felvetett kérdések és problémák talán a vártnál is aktuálisabbá váltak mára. Ebben az új világrendben, ahol a korábbinál is több virtuális, vagy legalábbis hibrid eseményt – meetinget, konferenciát, workshopot, kiállítást – szerveztünk, szervezünk, különösen fontos lesz figyelniük a projekt folytatására is: tagadhatatlan ugyanis, hogy a „virtuális állapot” már nem csupán egy futurisztikus gondolat, hanem létezésünket, lehetőségeinket és döntéseinket befolyásolva, sokszor meghatározva, élő és szerves részévé vált a mindennapjainknak.

2021_7

ISTVÁNKÓ BEA

A Mekk mesterség temploma

Kisadózók – Laci & Balázs kiállítása

Kiállítók: Antal Balázs, Hatházi László
Kurátor: Don Tamás

MODEM, Debrecen
2020. december 12 – június 27.¹

Eredetileg 1974–1975-ben került adásba a Pannónia Filmstúdió *Mekk Elek*, az *ezeremester* című bábfilm sorozata, de még a nyolcvanas évek végén, kilencvenes évek elején is sokat ismételték a televízióban, így Mekk Mester gyermekkorom egyik meghatározó és családi körben máig gyakran

¹ <http://www.modemart.hu/kiallitas/kisadozok/> (utolsó belépés a szövegben hivatkozott webhelyekre: 2021. május 7.)

HATHÁZI LÁSZLÓ és ANTAL BALÁZS
Részlet a *Kisadózók* című kiállításból © Fotó: Kocsis Ferenc

emlegetett hőségévé vált. Ahogy a címből is kiderül, a történet főhőse egy kecske, aki ezeremesternek adja ki magát, valójában azonban semmihez nem ért. Választott szakmái általában valamilyen összefüggésben vannak az építőiparral: az egyik részben például, véletlenül egy olyan házat épít a disznó családnak, aminek se ablaka, se ajtaja. Bár minden mesterséget illetően rendelkezik némi ismerettel, a rábízott munkákat vagy javításokat mégis mindig valamilyen nagyobb kár okozásával, vagy hiányosan végzi el, mindezt pedig okoskodással és követelőzéssel tetézi, fizetséget várva kontár munkájáért. Mekk Mester emiatt a családi szlengszótárunkban egyértelmű színonimájává vált a kontár, mindentbele amatőr barkácsolásnak. Ez a mentalitás pedig megszokott és majdnemhogyan elfogadott velejárója bármilyen építkezésnek és felújításnak, melyek során a megbízó gyakran találkozik „vegyes” képességű mesteremberekkel. És hát valljuk be őszintén, ugyanilyen természetes a *mekkmesterkedés* a kisebb kiállítóterekben, ahol a jellemzően csak pár hétig, vagy hónapig tartó tárlatok bonyolult installációit a művészek saját kezűleg és sokszor technikai háttértudás nélkül igyekeznek

HATHÁZI LÁSZLÓ és ANTAL BALÁZS
Részlet a *Kisadózók* című kiállításból © Fotó: Kocsis Ferenc

megvalósítani. A megnyitó napjának utolsó pillanatos, eszeveszett kapkodása után pedig maradnak a lepotyogó képek, a falból kilógó, de félig beglettelt tiplik, vagy a felpöndörődő padlómatricák (true story).

De ne legyünk ennyire negatívak, hiszen homlokegyenest más a helyzet, mikor olyan művészek installálnak kiállítást, akik az építőipar területén is professzionális szaktudásra tettek szert. Épp ilyen LACI & BALÁZS (HATHÁZI LÁSZLÓ és ANTAL BALÁZS), akik jópár éve tevékenykednek – művészeti munkásságukkal párhuzamosan és jövedelmüket kiegészítve – díszítő-festőként. Legutóbbi, *Kisadózók* című kiállításuk pedig pontosan ezzel a kettősséggel foglalkozik. A tárlat még a múlt évben, december 12-én nyílt meg a debreceni MODEM-ben, de a pandémia miatt – sok más kiállításához hasonlóan – csak virtuálisan. A lazításoknak köszönhetően viszont június 27-ig hagyományos módon is megtekinthető volt a kiállítás. Ez pedig igen jó hír, mert a művészduó első önálló intézményi tárlatának anyaga – egy munka kivételével – kifejezetten erre az alkalomra és kifejezetten a MODEM legfelső emeleti kiállítóteréhez alkalmazkodva készült, ebben az értelemben tehát *helyspecifikusnak* tekinthető.

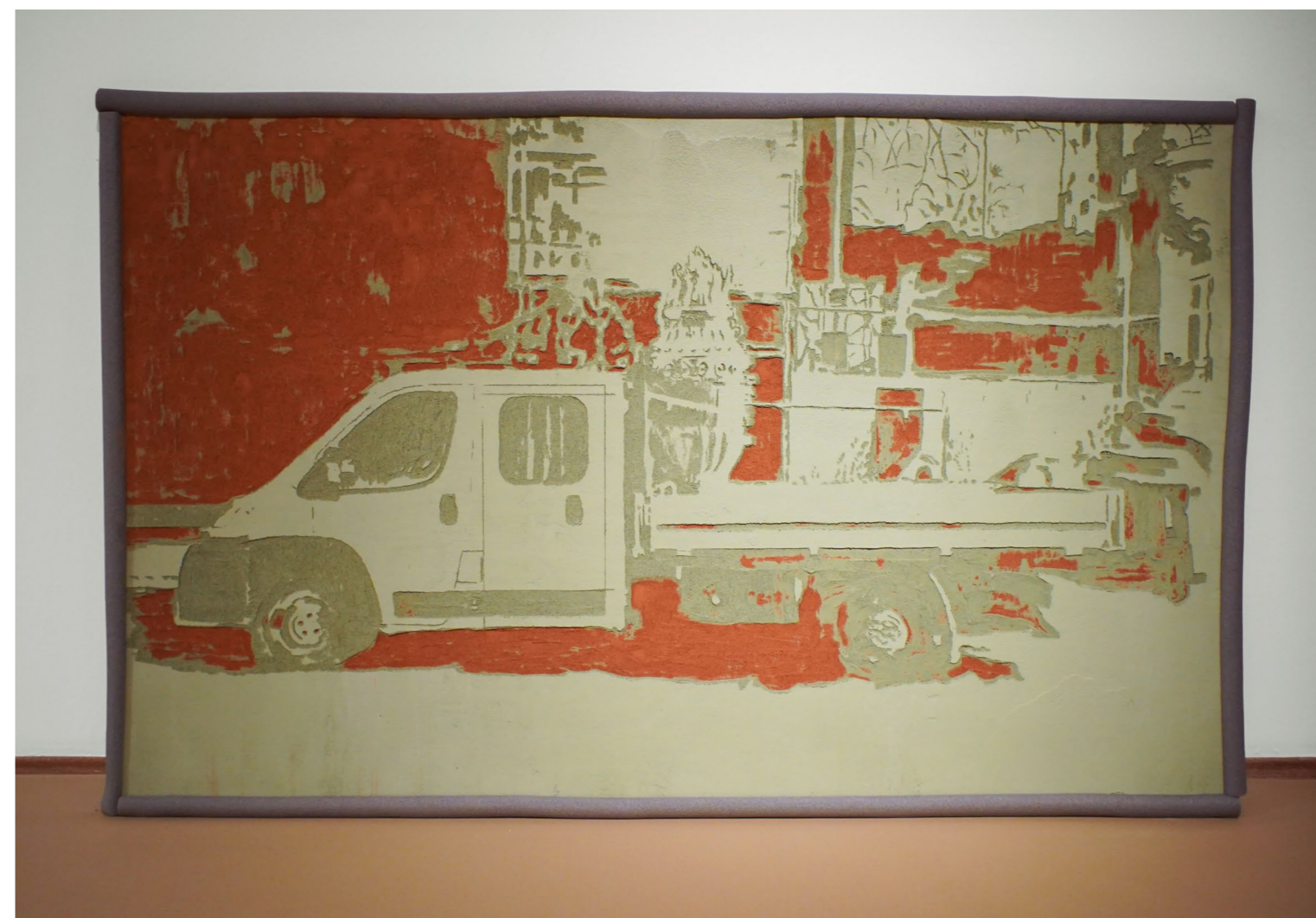
Laci & Balázs a kiállításon saját karrierjük kettősségéből kiindulva az építőipar és a képzőművészeti munka párhuzamát igyekeznek metaforaként művészeti installáció formájába önteni. A kiállítóterbe belépve – a párhuzam bemutatásának első számú eszközeként –, rögtön szemet szúrnak azok az anyagok, amelyek elsősorban egy építkezést vagy felvonulási területet szoktak jellemezni. Ugyanakkor, aki járt már műteremben, tudja, hogy az építkezéseken használt anyagok sokszor pontosan megegyeznek a művészek által alkalmazott alapanyagokkal is. A nagyméretű installációkkal dolgozó kortárművészt ugyanis, sokkal nagyobb eséllyel lehet fellelni beszerzés közben valamelyik külkerületi barkácsáruházban, mint a méregdrága belvárosi művészellátókban. Műtermeik pedig nem ritkán pontos másai egy vérbeli mesterember műhelyének és egyáltalán nem a *mekkmesteri* értelemben. A belépés pillanatában rögtön teljes kontaktusba is kerül a látogató az első ilyen, művészeti

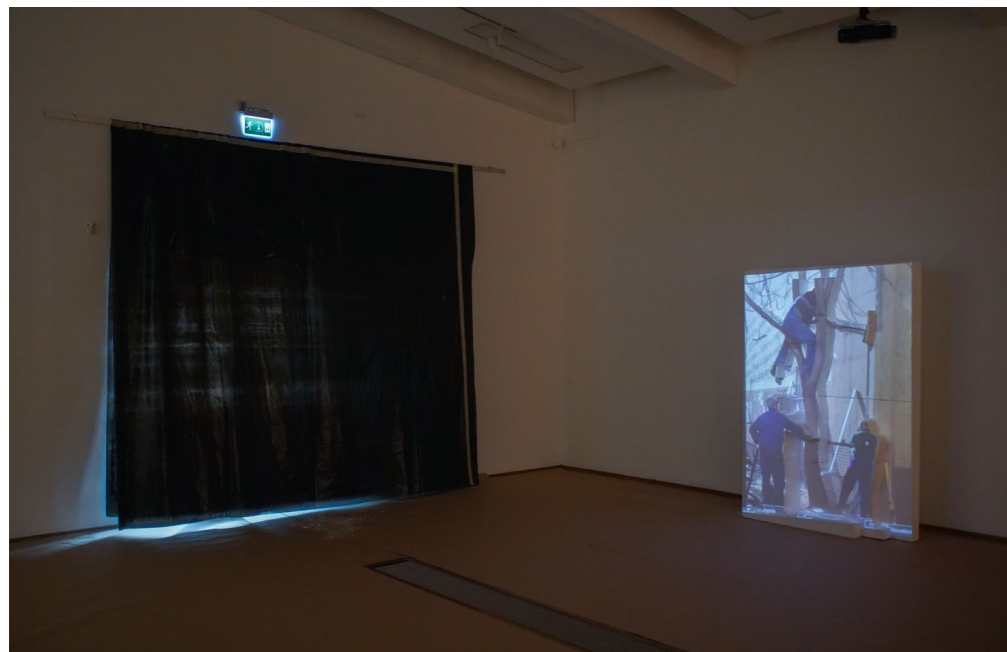
és építési területen ugyanolyan esszenciális anyaggal, azaz a fekete takarófoliával. A fólián, s egyben az installáció egyik legemblematikusabb darabján áthámozódva pedig rögtön a másodikkal is találkozunk: a műtermekben is szintén rendkívül tipikus barna hullámkartonnal, mely a kiállítás nagyobbik termének padlóját teljes egészében beborítja. Ha ettől még nem kerülnénk megfelelő hangulatba, akkor a poros/meszes bakancsnymok, valamint az építkezési zajokból álló atmoszferikus hanginstalláció már egész biztosan megteszi a hatását, előkészítve a többi kiállított tárggyal való találkozást. Ebben a teremben alapvetően szellősre hagyott installáció legkarakteresebb tárgyegyüttese az a hat nagyméretű, különböző építési anyagokból (gipszkarton, PVC cső, cserépléc, alumínium panel) felépített oszlop, amely templomszerűvé alakítja a teret, megidézve a székesegyházak hajóinak tagolását és pillérsorait. Nehéz azonban eldönteni, hogy a templom szimbolikájának használata *ironikus* vagy *szakralizáló* gesztus, mivel a bejáratnál olyan hungarocell reliefekre vetített komikus építkezési jeleneteket látunk, melyek inkább a fent emlegetett kontár barkácslogikát idézik. Ez az ellentmondás pedig – és talán ez a tárlat gyenge pontja – kínzóan feloldatlan marad a kiállítás egészének megtekintése

HATHÁZI LÁSZLÓ és ANTAL BALÁZS
Részlet a *Kisadózók* című kiállításból © Fotó: Kocsis Ferenc

HATHÁZI LÁSZLÓ és ANTAL BALÁZS
Részlet a *Kisadózók* című kiállításból © Fotó: Kocsis Ferenc

HATHÁZI LÁSZLÓ és ANTAL BALÁZS
Részletek a *Kisadózók* című kiállításból © Fotók: Kocsis Ferenc

után is. Bár a kurátori szövegből,² valamint MÉLYI JÓZSEF frappáns bevezető falszövegéből³ egyértelművé válik a művészek személyes érintettsége, valamint felvillannak a téma komoly, például egzisztenciális vetületei, mégsem válik nyilvánvalóvá a művészek ezzel kapcsolatos álláspontja. Ezt a hiányérzetet pedig tovább fokozza, hogy a kiállításon eleve kevés emberi alak jelenik meg, ha pedig mégis, akkor nem maguk a művészek, hanem inkább a sztereotípiák parodisztikus, névtelen munkásemberei. A bejáratnál elhelyezett első relief-vetítésen például három munkás próbál beverni – meglehetősen lehetetlen módon, egy útban lévő fára felmászva – egy kerítéspóznát. A másik vetítésen egy ingatag szigetelőanyag kupacra helyezett OSB vagy furnér lapot csiszol valaki, miközben kollégája arccal ráborulva fekszik a táblán. Talán alszik, talán részeg, esetleg mindkettő. A fenti képek származhatnak akár bármelyik magyar vígjátéksorozat munkásokat kifaragó jelenetei közül, vagy a *Gárvölgyi show* erőltetett paródiáiból. Az ilyen típusú és persze kétségtelenül gyakran látott történésnek megvan a maga (helyzet)komikuma, ugyanakkor a (ki)nevetés helyett érdekes lenne tudni, hogy ezen a skálán, ami a részeg melóstól a művészet templomáig tart, hol helyezik el például magukat az alkotók. Azok az alkotók, akik maguk is kétkézi építőmunkából tartják el részben magukat, feltehetően gyakran együttműködve a karikatúraként megidézett munkásokkal. A templomtér mellékhajóiban már-már hanyagul a falnak támasztva mutatkozik meg először a klasszikus értelemben vett képzőművészet, mégpedig négy sgraffito kép formájában. A reneszánsz korból eredeztethető és a szocreál építészetben is előszeretettel használt technika egy speciális épületdíszítő eljárás, melynek során egymásra felvitt különböző színű festett vakolatok felső rétegeit precízen visszakarják, kikarcolják, ezáltal pedig előtűnik a mélyebben fekvő réteg színe. A meglehetősen unortodox módon, megerősített gipszkarton lapokra felvitt, stencilszerű képek – nem titokoltan – fotók alapján készültek és szintén építőipari jeleneteket ábrázolnak. Megjelenik rajtuk a tipikus platós kisteherautó, a csillárt felrakó és a malteros vödör mellett álló munkás, valamint az építkezéseken

2 DON TAMÁS: *kisadózók*. 2020. <http://www.modemart.hu/program/kisadozok/> (utolsó belépés a szövegben hivatkozott webhelyekre: 2021. május 7.)
3 MÉLYI JÓZSEF: *Laci&Balázs. Kisadózók. Falszöveg a debreceni MODEM-ben*. 2020.

HATHÁZI LÁSZLÓ és ANTAL BALÁZS
A hét színeválozása | Részlet a *Kisadózók* című kiállításból © Fotók: Kocsis Ferenc

alkalmazott felvonulási szekrény, szakzsargonnal fogalmazva a kalocsa is. A sgraffito technika alkalmazása nem előzmény nélküli Laci & Balázs esetében, hiszen a 2012-es *PLACC Fesztiválra*, Fodor Zoltánnal közösen már készítették egy nagyméretű köztéri muráliát ezzel a technikával a Váli utcában.⁴ A *Fix sarok* című munka elkészültét egyébként rendkívül alapos és izgalmas eredményekkel záruló művészettörténeti kutatómunka előzte meg, feltárva Kárpáti Anna *Ülő férfi (Fekete fiú, 1967)* című szobrának hátterét, valamint képes enciklopédiaként összefoglalva a mára már elfeledett alkotó életművét.⁵

Tovább haladva a térben, megérkezünk ahhoz az installációhoz, mely már a bejáratnál is magára vonja a látogató figyelmét. A terem végében elhelyezett instabilnak tűnő építmény a számítógépes passziánsz játék kártyahullását idézve, hungarocellapokra stencilezett, ismerősnek tűnő geometrikus sormintákból áll. A szigetelőanyagra

4 Ld. még https://www.kozterkep.hu/18782/sgraffito-kompozicio-illetve-https://indavideo.hu/video/Placc_fesztival
5 MÉLYI JÓZSEF online előadása a témában: <https://youtu.be/pDs64siqkCg>

fűjt rácszerkezet a klasszikus kézi számlatömbök táblázatának felnagyított és sematikus mása, utalva a kiállítás címére: *Kisadózók*. Mivel a kézi számlatömb napjai, az online és természetesen a NAV-val instant összekötött számlázóprogramok kötelezővé tételével tulajdonképpen meg lettek számlálva, így az installáció „le hulló” üres nyomtatványai a kézi számlázás *efemer emlékművének* is tekinthetők.

Az emlékművet, vagy ha tetszik, az oltárképet megkerülve megérkezünk a kiállítás másik termébe, azaz, folytatva a templomhasonlatot, a szentélybe. Az alapvetően sötét – és ezzel a szakrális terek hangulatát méginkább idéző – kisteremben rögtön megragadja a figyelmet *A hét színeválozása* című installáció. A polikarbonát lemez csodálatos színei a kékből a zöldbe hajlanak, közelebről szemlélve pedig az is nyilvánvalóvá válik, hogy a keskeny kapillárisokban valamilyen folyadék van. A technikai kivitelezés bravúrja mellett (a műanyag hajszálcsövek alapvetően nem folyadék hordozására készültek) ez az az installáció az, melynek témája is a leginkább betalál, reflektálva a kiállítás koncepciójára. A csövekben lévő folyadék ugyanis az a speciális vegyianyag, amellyel az építkezéseken használt mobil vécéket feltöltik. A hét elején még kék folyadék a hét végére – a napi használatnak köszönhetően – zöldre színeződik, így jelezve a tisztítás szükségességét. Az installáció így egyfelől értelmezhető egy tetszőleges építkezés kiterített időegyeneseként is, másfelől pedig illusztrálja azt a szükségletek általi kiszolgáltatottságot, amelynek egy építkezés összes szereplője – pozíciótól függetlenül – ki van téve, a mérnöktől a díszítőfésztől át az utolsó segédmunkásig. A kisteremben láthatunk további rövid komikus építkezési videóutódókat táncoló létralábakkal, stukkózással és uzsonnázással, emellett mini színes konténervárost, de tekintetünk folyton visszatér *A hét színeválozására*... Bár csak ilyen pontos, precíz és gyönyörű lenne minden építkezés!